

dr hab. Marianna Greta, prof. PŁ¹

Katedra Integracji Europejskiej i Marketingu Międzynarodowego
Wydział Organizacji i Zarządzania
Politechnika Łódzka

dr Ewa Tomczak-Woźniak²

Katedra Integracji Europejskiej i Marketingu Międzynarodowego
Wydział Organizacji i Zarządzania
Politechnika Łódzka

Strategia „Europa 2020” a innowacyjność funduszy strukturalnych w nowej perspektywie finansowej

WPROWADZENIE

Unia Europejska (UE) od początków rozwoju procesów integracyjnych po II wojnie światowej, a więc od genezy Wspólnot Europejskich (EWWiS, EURATOM i EWG) realizuje m.in. cele gospodarcze prowadzące do zmniejszania dysproporcji rozwojowych między państwami i regionami członkowskimi. Jedną z dróg osiągnięcia owych celów jest polityka regionalna z jej bogatym instrumentarium finansowym w formie funduszy strukturalnych. Znajduje to wyraz w ścisłym powiązaniu tej polityki z przedsięwziętymi programami rozwojowymi UE, które aktualnie zwieńczone zostały strategią „Europa 2020”. Strategia ta wyznacza kierunki rozwojowe UE w ramach wzrostu inteligentnego, zrównoważonego oraz wykluczania społecznego, zaś kierunki te i ich cele są realizowane przy pomocy funduszy polityki regionalnej, tj. przy współdziałaniu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Funduszu Spójności (FS). Pozostałe fundusze z polityk sektorowych także uczestniczą w tym procesie.

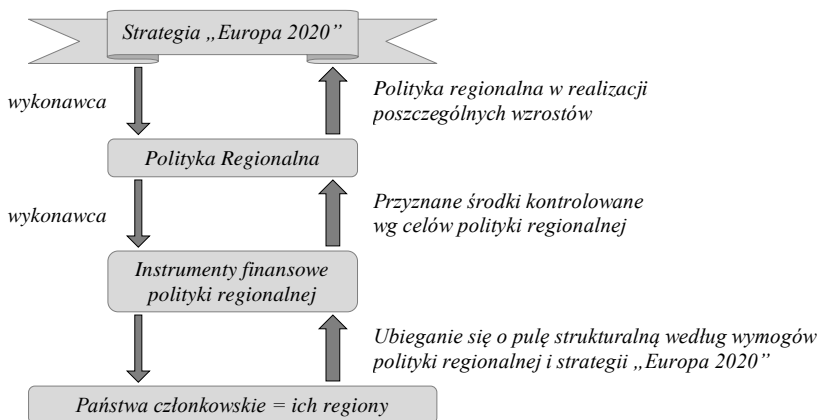
¹ Adres korespondencyjny: Katedra Integracji Europejskiej i Marketingu Międzynarodowego, Wydział Organizacji i Zarządzania, Politechnika Łódzka, ul. Wólczańska 215, 90-924 Łódź, e-mail: kieimm@info.p.lodz.pl, tel. 42 636 14 86.

² Adres korespondencyjny: Katedra Integracji Europejskiej i Marketingu Międzynarodowego, Wydział Organizacji i Zarządzania, Politechnika Łódzka, ul. Wólczańska 215, 90-924 Łódź, e-mail: ewa.tomczak@p.lodz.pl, tel. 42 636 14 86.

Powstaje więc pewien łańcuch zależności polegający na kompatybilności polityki regionalnej i funduszy strukturalnych oraz strategii „Europa 2020”, co prezentuje rys. 1. Z kolei w związku z nadrzędnością strategii rozwojowej nad politykami (w tym regionalną), które są jej realizatorami, polityka regionalna ma charakter innowacyjny, bowiem strategia „Europa 2020” z racji nowego podejścia do formułowania celów nadrzędnych i innowacyjności stosowanych instrumentów ich osiągnięcia (np. implementacja założeń koncepcji smart specialisation) jest innowacyjna.

Celem tegoż opracowania jest m.in. przedstawienie wpływu strategii „Europa 2020” na modyfikację obszarów wsparcia funduszy strukturalnych i ich innowacyjność. Realizacja powyższego celu wymaga przedstawienia m.in. następujących zagadnień:

- założeń i priorytetów strategii „Europa 2020” z podkreśleniem jej innowacyjności,
- „nowej filozofii” w funduszach strukturalnych jako realizatorów unijnej strategii „Europa 2020”,
- powiązania powyższych zagadnień, w kontekście realizacji założeń gospodarki opartej na wiedzy.

Rysunek 1. Kompatybilność i nadrzędność strategii „Europa 2020” w stosunku do unijnej polityki regionalnej

Źródło: opracowanie własne.

Metoda badawcza to analiza materiałów źródłowych i publikacji zwartych, które wciąż w zbyt małym zakresie doczekały się opracowań literaturowych, a zawierają najbardziej aktualne informacje i dane na temat nowych założeń i celów polityki regionalnej Unii Europejskiej oraz nowych sposobów ich osiągnięcia, poprzez zastosowanie innowacyjnych koncepcji rozwojowych i nowego ukierunkowania funduszy strukturalnych.

STRATEGIA „EUROPA 2020” – PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA I CELE WYZNACZAJĄCE KIERUNKI ROZWOJOWE POLITYKI REGIONALNEJ

Pojęcie „strategii” ma znaczenie historyczne i używane było już wiele lat przed naszą erą. Jednak w piśmiennictwie fachowym pojawiło się dopiero w XVIII wieku głównie w obszarze polityczno-obronnym. W znaczeniu gospodarczym i praktycznym po raz pierwszy termin „strategia” pojawił się na kontynencie amerykańskim, do Europy zaś „przeskoczył” wraz z powstaniem Wspólnot Europejskich. Strategia gospodarcza została wówczas zaimplementowana w teorii i praktyce, jako program rozwojowy zintegrowanych gospodarek.

W latach 60. i 70. XX w. strategię rozwojową przyjmowały postać średnio-okresowych Programów Rozwoju Gospodarczego. W latach 80. zaś strategię rozwojową wyznaczył Jednolity Akt Europejski, w którym najpierw dowartościowano strategię regionalną w zapisie, a później w realizacji praktycznej. Powyższe przyczyniło się do wypracowania i ugruntowania się polityki regionalnej na kluczowym miejscu w integracji Unii Europejskiej.

Kolejne kroki strategiczne wyznaczył Traktat o Unii Gospodarczej i Walutowej. Początki XXI w. znaczone są przyjęciem osobnych programów rozwojowych – strategii lizbońskiej i strategii „Europa 2020”, która jest poprawionym i ulepszonym kontynuatorem poprzedniczki. Strategia ta jest przedmiotem analizy niniejszej części opracowania.

Strategia „Europa 2020”, zgodnie z Komunikatem Komisji Europejskiej (KE) z dnia 03.03.2010 r., jest strategią na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Stanowi ona również wizję społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku [Komunikat..., 2010, s. 2–4]. Zgodnie z powyższym strategia ta w ramach trzech wzrostów: inteligentnego, zrównoważonego i wykluczania społecznego, przyjęła poniższe wytyczne [Komunikat..., 2013; www.zielonalinia.pl, 2012]:

- zapewnienie jakości i stabilności finansów publicznych,
- rozwiązanie problemu nierówności makroekonomicznej,
- zmniejszenie nierównowagi w strefie euro,
- optymalizacja pomocy na rzecz badań i rozwoju oraz innowacji. Umocnienie tegoż trójkąta (B+R+I) i uwolnienie potencjału gospodarki cyfrowej,
- bardziej efektywne korzystanie z zasobów i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych,
- poprawa otoczenia biznesu i środowiska konsumenckiego oraz modernizacja bazy przemysłowej, aby zapewnić funkcjonowanie rynku wewnętrznego w pełnym zakresie,
- zwiększenie uczestnictwa mężczyzn i kobiet w rynku pracy, ograniczenie bezrobocia strukturalnego i promowanie jakości zatrudnienia,
- rozwijanie zasobów wykwalifikowanej siły roboczej odpowiadającej potrzebom rynku pracy oraz promowanie uczenia się przez całe życie,

- poprawa jakości i wydajności systemów kształcenia o szkolenia na wszystkich poziomach oraz zwiększenie liczby osób podejmujących studia,
- promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa.

Wytyczne te korespondują z przyjętymi w strategii „Europa 2020” pięcioma celami. Pierwszy z nich stanowi swoistą kontynuację koncepcji gospodarki opartej na wiedzy, która wytyczała ścieżki działania rządów państw członkowskich UE w latach 2007–2013. Cel odnosi się do kwestii konieczności zwiększenia inwestycji w sektorze badań i rozwoju i wskazuje, że tego typu wydatki winny stanowić około 3% PKB Unii Europejskiej. Drugi cel skupia się na energii i zmianach klimatycznych i zgodnie z nim strategia przewiduje istotne, bo wynoszące około 20% (a w przypadku korzystnych warunków nawet o 30%), ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu z 1990 roku. Dodatkowo zakłada się, że 20% energii winno pochodzić ze źródeł odnawialnych, a sama wydajność energetyczna powinna wzrosnąć o 20%. Trzeci cel dotyczy zatrudnienia i mówi, że pracę powinno mieć 75% osób znajdujących się w przedziale wiekowym 20–64 lata. Cel czwarty dotyczy edukacji i w jego ramach przewidziane zostało podjęcie wszelkich niezbędnych działań przeciwdziałających przedwczesnemu porzucaniu szkół przez ludzi młodych.

Zgodnie z przyjętymi założeniami ich odsetek nie powinien przekroczyć 10%. Cel ten również zakłada ułatwienie dostępu do uczelni wyższych w celu zwiększenia liczby osób o co najmniej 40% w wieku od 30 do 34 lat z wyższym wykształceniem. Ostatnim celem UE wynikającym z założeń strategii „Europa 2020” jest przeciwdziałanie wykluczeniom społecznym i ubóstwu, chodzi zwłaszcza o zmniejszenie liczby osób zagrożonych tymi zjawiskami o przynajmniej 20 milionów [Greta, Tomczak, Lewandowski, 2012, s. 82–90].

Opisane powyżej wytyczne i cele są podstawą przyjętych przez UE programów realizacyjnych:

- Unia Innowacji,
- Mobilna Młodzież,
- Europa Efektywnie Korzystająca z Zasobów,
- Europejska Agenda Cyfrowa,
- Polityka Przemysłowa w Erze Globalizacji,
- Program na rzecz Nowych Umiejętności i Zatrudnienia,
- Europejski Program Walki z Ubóstwem.

Blizsze informacje dotyczące tych programów zawiera tabela 1.

Strategia „Europa 2020” wyszła naprzeciw niedostatkom i wielkim problemom rozwojowym, które towarzyszą okresowi przełomu wieków, mobilizując państwa do wykonania opisywanych tu programów rozwojowych za pomocą wszystkich polityk wspólnotowych, w tym przede wszystkim polityki regionalnej. Jednocześnie wyznaczając nowe cele wymusiła na władzach Unii Europejskiej poszukiwanie innowacyjnych koncepcji rozwojowych, których implementacja umożliwiłaby efektywną ich realizację.

Tabela 1. Siedem inicjatyw przewodnich (ang. *flagship initiatives*)

Rodzaj rozwoju	Inicjatywy	Charakterystyka inicjatyw
1	2	3
Rozwój Innowacyjny	Unia Innowacji	Obejmuje działania na rzecz stworzenia takich warunków, by innowacyjne pomysły mogły jak najszybciej przeradzać się w nowe produkty, które dalej przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy. W ramach tej inicjatywy przewidziano m.in. dokończenie tworzenia europejskiej przestrzeni badawczej oraz zakończenie prac nad patentem unijnym i sądem patentowym dla całej UE. Przewiduje się tworzenie europejskich partnerstw innowacyjnych zrzeszających podmioty wspólnotowe i krajowe, szczególną pomoc dla sektora MSP oraz absolwentów kierunków ścisłych i technicznych.
	Mobilna Młodzież	Obejmuje działania na rzecz poprawy warunków kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy. Inicjatywa dotyczy wspierania mobilności i współpracy akademickiej, modernizację szkolnictwa wyższego przy wykorzystaniu rozwiązań światowych oraz ułatwieniach na rynku pracy poprzez programy stażowe i praktyki zawodowe.
Rozwój Zrównoważony	Europa Efektywnie Korzystająca z Zasobów	Obejmuje działania na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów oraz transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej wykorzystującej w największym stopniu potencjał z odnawialnych źródeł energii. Zamierzenia i założenia realizacyjne dotyczą dokończenia budowy wewnętrznego rynku energii, stosowania zachęt propagowania zmian wzorców produkcji i konsumpcji na bardziej zrównoważone, wycofywania subsydiów szkodliwych dla środowiska, stworzenia zmodernizowanych, inteligentnych i zintegrowanych sieci infrastruktury energetycznej i transportowej, podniesienia efektywności energetycznej budynków.
	Europejska Agenda Cyfrowa	Obejmuje działania na rzecz upowszechniania szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstw domowym oraz przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego. Zamierzenia i założenia realizacyjne dotyczą utworzenia jednolitego rynku treści i usług online, wykorzystania instrumentów finansowych, zreformowania ram prawnych w celu wspierania rozwoju technologii cyfrowych oraz zadbania o nabywanie umiejętności informatycznych i poszerzenie dostępności szybkiego Internetu.
	Polityka Przemysłowa w Erze Globalizacji	Obejmuje działania na rzecz poprawy otoczenia biznesu oraz wspierania silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej przystosowanej do konkurencji na rynkach światowych. Zamierzenia i założenia realizacyjne dotyczą wypracowania horyzontalnego podejścia do polityki przemysłowej oraz polityki wspierania sektorów przechodzących na bardziej efektywne wykorzystanie zasobów i energii, poprawy otoczenia gospodarczego (w szczególności w odniesieniu do sektora MSP), wspierania restrukturyzacji sektorów schyłkowych i ułatwienia zmian kwalifikacji zgodnie z potrzebami sektorów wschodzących. W tę inicjatywę wpisano rozwój europejskiej polityki kosmicznej oraz kontynuację projektu Galileo (system nawigacji satelitarnej), a także europejską strategię propagującą koncepcję społecznie odpowiedzialnego biznesu (ang. <i>Corporate Social Responsibility</i>).

1	2	3
Wkluczanie społeczne	Program na rzecz Nowych Umiejętności i Zatrudnienia	<p>Obejmuje działania na rzecz modernizacji rynków pracy o wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania podaży do popytu na rynku pracy.</p> <p>Zamierzenia i założenia realizacyjne dotyczą m.in. kontynuacji wdrażania modelu łączącego elastyczność i bezpieczeństwo w zatrudnieniu (ang. <i>flexicurity</i>) z uwzględnieniem uwarunkowań specyficznych dla poszczególnych państw członkowskich, ułatwień w mobilności siły roboczej na obszarze UE, wsparcia dla długookresowej polityki migracji zarobkowej, monitorowania systemu podatkowego i wsparcia socjalnego, eliminacji bodźców zniechęcających do podjęcia pracy.</p>
	Europejski Program Walki z Ubóstwem	<p>Obejmuje działania na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, zaś osoby ubogie i społecznie wykluczone mogły żyć godnie i uczestniczyć w życiu społeczno-gospodarczym.</p> <p>Zamierzenia i założenia realizacyjne obejmują powstanie platformy współpracy i wymiany dobrych praktyk w zakresie walki z wykluczeniem, opracowanie narodowych programów rozwiązywania problemów grup szczególnie zagrożonych (tj. samotnych, starszych, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych czy bezdomnych), zapewnienie wsparcia osobom zagrożonym ubóstwem przy wykorzystaniu krajowych systemów emerytalnych i socjalnych.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Komisji Europejskiej „Innowacje i kreatywność, Europa 2020: Nowa Strategia gospodarcza dla Europy”, Bruksela 2012.

POLITYKA REGIONALNA W LATACH 2014–2020 W KONTEKŚCIE „EUROPA 2020”

Polityka regionalna 2014–2020 jest konsekwencją wcześniej przedsięwziętych celów i założeń począwszy od strategii z traktatu z Maastricht, gdyż w swych celach nawiązuje do tego okresu. Do 1975 roku polityka obejmowała zadania doraźne i nie miała wówczas charakteru zorganizowanego. W okresie 1975–1992, na mocy postanowień wspólnotowych, przyjęła już postać zorganizowaną nie stanowiąc jednakże logicznego ciągu następstw.

Dopiero po traktacie z Maastricht cele realizacyjne polityki regionalnej stały się ze sobą ściśle powiązane i podlegają ewolucji spowodowanej wymogami europejskimi i światowymi. Tak też jest w okresie 2014–2020, gdzie związek celów jest widoczny z celami 2007–2013, a tym samym strategii lizbońskiej jako poprzedniczki strategii „Europa 2020”. Powyższe rozważania ujmuje syntetycznie tabela 2.

W strategii „Europa 2020” znalazły się wszystkie założenia strategii lizbońskiej jednakże w swym dynamicznym wymiarze. W tym kontekście wzrost gospodarczy stał się wzrostem innowacyjnym, a wzrost społeczny obejmuje coś więcej niż statyczne problemy społeczne zajmując się zwalczaniem ubóstwa. Nato-

miast wzrost ekologiczny ma wymiar wzrostu zrównoważonego podporządkowanego zarówno typowym aspektem, jak ochrona środowiska, ale również kwestiom nowym i dynamicznym, jak równowaga ekologiczna i powiązanie ekologii z gospodarką. Tak kompleksowe i nowoczesne podejście, uzupełnione implementacją innowacyjnej koncepcji realizacyjnej, jaką jest smart specialisation³, stanowi fundament dla sformułowania stwierdzenia, iż zreformowana polityka regionalna posiada znamiona innowacyjności. Cecha ta natomiast z racji oczywistych powiązań z instrumentarium polityki odnosi się również do funduszy strukturalnych zrekonstruowanych na podstawie nowych wytycznych.

Tabela 3 oraz rys. 2 potwierdzają bezwzględne podporządkowanie polityki regionalnej założeniom strategii „Europa 2020”, gdyż wszystkie te cele odnajdują się w celach tejże strategii.

Tabela 2. Ewolucja wzrostów w nadrzędnych strategiach UE

Strategia lizbońska	Strategia „Europa 2020”
Wzrost gospodarczy	Wzrost innowacyjny
Wzrost społeczny	Wykluczanie społeczne
Wzrost ekologiczny	Wzrost zrównoważony

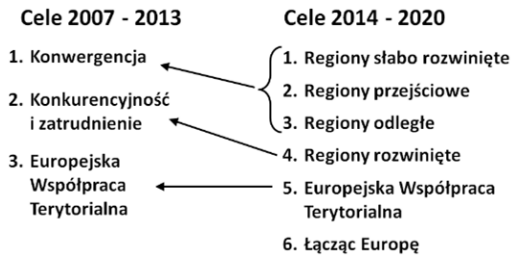
Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Związek strategii „Europa 2020” z celami polityki regionalnej 2014–2020

Strategia „Europa 2020”	Cele polityki regionalnej 2014–2020
Rozwój sfery badawczo-rozwojowej.	Regiony wysoko rozwinięte w kierunku smart specialisation.
Cele związane z równowagą między gospodarką a ekologią.	Regiony rozwinięte; Regiony przejściowe; Regiony słabo rozwinięte, Regiony odległe; Współpraca terytorialna.
Cele społeczne, podnoszenie poziomu wykształcenia i objęcie nim szerszych kręgów społeczeństwa, zwalczanie ubóstwa.	Regiony rozwinięte; Regiony przejściowe; Regiony słabo rozwinięte, Regiony odległe; Współpraca terytorialna.
Szczegółowe cele utworzenia sieci transgranicznych.	„Łącząc Europę”

Źródło: opracowanie własne.

³ Jest to idea stworzona przez grupę akademickich ekspertów (D. Foray, P.A. David, B.H. Hall) w roku 2008. Niespełna rok po jej powstaniu na mocy Raportu Eksperskiego EUR 24047 zaimplementowana została do dokumentacji programowej Unii Europejskiej zajmując miejsce kluczowego elementu przygotowywanej wówczas strategii „Europa 2020”. Smart specialisation polega na specyficznym ustrukturyzowaniu polityk przemysłowej, innowacji i oświatowej, w celu identyfikacji i promocji nowych szans rozwoju regionów, opartych zarówno na wiedzy i innowacji, jak i na endogennych zasobach i potencjałach regionów. Do determinant inteligentnej specjalizacji zalicza się dostępność, chłonność i rozprzestrzenianie się innowacji.

Rysunek 2. Związek celów polityki regionalnej przypadających na okres objęty strategią „Europa 2020”

Źródło: [Greta, Tomczak-Woźniak, 2013, s. 10].

Założenia te odnoszą się do wszystkich rodzajów regionów (celów polityki regionalnej), choć na wyróżnienie tu zasługują regiony wysoko rozwinięte, gdyż te dalszy swój rozwój w głównej mierze ukierunkowują w innowacyjnym wymiarze strategii „Europa 2020”. Na szczególną uwagę zasługuje fakt przyjęcia nowego instrumentu finansowego polityki regionalnej traktowanego również jako cel tejże polityki, to jest instrumentu „Łącząc Europę”. Instrument ten w trzech obszarach rozwojowych (energetyka, transport, cyfryzacja) ma aktywizować regiony przejściowe, odległe, słabo rozwinięte. „Łącząc Europę” odnosi się również do celu polityki regionalnej, jakim jest Europejska Współpraca Terytorialna, który obejmuje regiony odległe przejściowe i graniczne.

„NOWA FILOZOFIA” FUNDUSZY STRUKTURALNYCH

Zgodnie ze schematem przyjętym we wstępie o nadrzędności strategii „Europa 2020” nad polityką regionalną, również fundusze strukturalne są jej podporządkowane poprzez bezpośrednie wypełnianie celów polityki regionalnej. Standardowe założenia przyjęte w chwili powoływania poszczególnych funduszy odnosiły się do celów statycznych. Poniżej dokonano analizy ewolucji rozwojowych celów funduszy strukturalnych w odniesieniu do strategii „Europa 2020”. A zatem za „nową filozofię” funduszy strukturalnych autorki przyjęły nowe, dopasowane do bieżących problemów i potrzeb państw członkowskich cele funduszy strukturalnych, a także innowacyjne formy klasyfikacji regionów oraz ukierunkowania alokacji środków pomocowych.

EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO W „NOWEJ FILOZOFII”

Stare cele rozwojowe Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego miały postać statyczną i kierowane były głównie na wzrost konkurencyjności przedsię-

biorstw i MSP, a poprzez to na wzrost konkurencyjności regionów – jako cel nadrzędny. Ewolucja procesów integracyjnych i przyjmowane strategie rozwojowe zmobilizowały fundusz do zdynamizowania obszarów wsparcia w kierunku implementacji nauki w przedsiębiorstwach i regionów opartych na wiedzy. Tabela 4 zawiera zestawienie obszarów wsparcia standardowych oraz w kontekście strategii „Europa 2020”.

Tabela 4. Standardowe i nowe obszary wsparcia Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Standardowe obszary wsparcia	Obszary wsparcia w kontekście strategii „Europa 2020”
<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost konkurencyjności regionów przez rozwój sektora MSP, rozwój turystyki, rozwój kultury; rozwój technologiczny; ochrona środowiska. – Wsparcie współpracy transgranicznej, międzyregionalnej i międzynarodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> – Prace badawczo-rozwojowe i wdrażanie innowacji. – Poprawa dostępu do technologii informacyjno-telekomunikacyjnej oraz ich jakości. – Wsparcie biznesowe dla sektora MSP. – Infrastruktura telekomunikacyjna, energetyczna i transportowa. – Zrównoważony rozwój miast. – Zaawansowana współpraca transgraniczna (Instrument „Łącząc Europę”).

Źródło: opracowanie własne.

EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY W „NOWEJ FILOZOFII”

Europejski Fundusz Społeczny to najstarszy instrument finansowy polityki regionalnej, powołany został do życia na mocy traktatu rzymskiego ustanawiającego Europejską Wspólnotą Gospodarczą w roku 1975. Od samego początku nadrzędnym celem EFS było zwiększenie poziomu zatrudnienia, jednakże w miarę upływu lat cele te się rozszerzały i ewoluowały zgodnie z pojawiającymi się nowymi wyzwaniami. Tuż po II wojnie światowej działania tegoż funduszu ograniczały się do wspierania działań przesiedleńczych i do odbudowy sfery społecznej, choć to zwalczanie bezrobocia było wówczas działaniem priorytetowym. Przeznaczony początkowo na wspieranie Europejskiej Strategii Zatrudnienia instrument ten na początku XXI w. ukierunkowano na kilka obszarów:

- promocję aktywnej polityki rynku pracy mającej na celu przeciwdziałanie i zapobieganie bezrobociu;
- kształcenie ustawiczne;
- doskonalenie kadr gospodarki;
- rozwój przedsiębiorczości;
- zwiększenie dostępu i uczestnictwa kobiet na rynku pracy;
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

Przy czym najsłabiej realizowane były cele związane ze zjawiskiem wykluczenia, który to problem znalazł swe uzupełnienie w założeniach strategii „Europa

2020”. W bieżącej strategii główny priorytet zwalczania bezrobocia przekształcił się w kwestię wzrostu zatrudnienia. Ewolucja EFS zatem biegła w kierunku zwalczania bezrobocia i podnoszenia konkurencyjności społeczeństw, aż do momentu przyjęcia strategii lizbońskiej, a później strategii „Europa 2020”, gdzie wyraźnie cele społeczne stały się dynamiczne. Tabela 5 porządkuje opisane procesy.

Tabela 5. Standardowe i nowe obszary wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego

Standardowe obszary wsparcia	Obszary wsparcia w kontekście strategii „Europa 2020”
<ul style="list-style-type: none"> – Kształcenie ustawiczne. – Zwalczanie bezrobocia. – Równość na rynku pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> – Promowanie zatrudnienia i wspieranie mobilności siły roboczej. – Inwestowanie w poszerzanie umiejętności w edukację w sferze B+R. – Promowanie integracji społecznej oraz zwalczanie ubóstwa.

Źródło: opracowanie własne.

„Nowa filozofia” EFS zgodnie z założeniami strategii „Europa 2020” idzie w kierunku powiązania sfery innowacyjności badawczo-rozwojowej z kapitałem ludzkim, oraz w kierunku zastąpienia zwykłego zwalczania bezrobocia promowaniem zatrudnienia i mobilności siły roboczej, aby wykorzystać ją zgodnie z jej kwalifikacjami.

FUNDUSZ SPÓJNOŚCI W „NOWEJ FILOZOFII”

Najmłodszy, bo powołany na mocy traktatu z Maastricht w 1993 roku, nietypowy fundusz, który trafia do ograniczonej liczby odbiorców, również z ograniczeniem czasowym (choć wydłużającym się). Celem Funduszu Spójności (FS) jest niezmiennie wzmacnianie spójności ekonomicznej i społecznej UE na rzecz promowania zrównoważonego rozwoju.

Standardowe obszary wsparcia to środowisko (ochrona środowiska, rozwój zrównoważony) oraz transeuropejskie sieci transportowe. Zaś szczegółowymi zadaniami FS były:

- poprawa jakości wód powierzchniowych,
- polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do picia,
- racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- poprawa jakości powietrza,
- zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego,
- zapewnienie spójności sieci komunikacyjnej kraju i poszczególnych regionów z innymi krajami Europy,
- rozwój bezpiecznej infrastruktury drogowej.

Tabela 6 stanowi zestawienie standardowych obszarów wsparcia FS oraz obszarów sformułowanych w odniesieniu do nadrzędnych celów strategii „Europa 2020”. Zgodnie z założeniami strategii „Europa 2020” priorytetem stały się te dziedziny transportu i ochrony środowiska, które uwzględniają wzrost i rozwój zrównoważony.

Tabela 6. Standardowe i nowe obszary wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego

Standardowe obszary wsparcia	Obszary wsparcia w kontekście strategii „Europa 2020”
<ul style="list-style-type: none"> – Transeuropejskie sieci transportowe. – Środowisko. 	<ul style="list-style-type: none"> – Inwestycje z zakresu ochrony środowiska, ale dostosowane do zmian klimatycznych oraz zapobieganie zagrożeniom. – Inwestowanie w sektor wodociągów i kanalizacji. – Inwestycje w energetykę przy założeniu pozytywnego wpływu na środowisko – inwestycje mające na celu zwiększenie efektywności energetycznej oraz w odnawialne źródła energii. – Inwestycje w transeuropejskie sieci transportowe, w tym w niskoemisyjne systemy transportu.

Źródło: opracowanie własne.

ZAKOŃCZENIE

Przeprowadzenie analizy dostępnych materiałów źródłowych pozwoliło na sformułowanie kilku teoretycznych implikacji wyników badań zaprezentowanych w dalszej części zakończenia. Implikacji praktycznych natomiast na dzień dzisiejszy zebrany materiał sformułować nie pozwala, ponieważ wymaga to przeprowadzenia badań pierwotnych po upływie kilku lat od implementacji nowych założeń strategii „Europa 2020”.

W związku z powyższym autorki planują przeprowadzenie takich badań w ciągu 6 lat, tak by możliwe było zaobserwowanie zmian dających możliwość wyciągnięcia obiektywnych wniosków.

Materiał zgromadzony i zaprezentowany w powyższych fragmentach pozwolił na potwierdzenie stałych związków strategii „Europa 2020” z polityką regionalną i jej instrumentami finansowymi kierowanymi do krajów członkowskich i ich regionów [Greta, Tomczak, 2012, s. 115–126].

Strategia „Europa 2020” w założeniach swych jest innowacyjna we wszystkich trzech wzrostach, a owa innowacyjność została wprowadzona do polityki regionalnej, choć wyraźny tego zapis odnaleźć można jedynie we wzroście innowacyjnym. Wzrost zrównoważony, który w tak szerokim zakresie stanowi innowacyjne połączenie wzrostu gospodarczego z ekologią, również wpływa na innowacyjność instrumentów finansowych polityki regionalnej, choć wpływ ten na charakter pośredni.

Podobnie sytuacja ma się w odniesieniu do celu wykluczania społecznego. W ramach tego celu uwzględnia się osiągnięcie wysokiego wskaźnika skolaryzacji, wzrost mobilności siły roboczej oraz wzrost zatrudnienia, zaś nie tylko samo pasywne zwalczanie bezrobocia. W takiej formule cel ten również należy uznać za dynamicznie dopasowujący się do potrzeb społeczeństwa europejskiego, a zatem cel w innowacyjny sposób wpływający na kształt funduszy strukturalnych. A zatem strategia „Europa 2020” jest zarówno w zapisach i założeniach, jak i w praktyce innowacyjna.

Nadrzędność jej nad polityką regionalną powoduje, że polityka ta realizowana w latach 2014–2020 również jest innowacyjna, co znajduje wyraz w uprzywilejowaniu regionów w kierunku inteligentnej specjalizacji (ang. *smart specialisation*) [Greta, 2013, s. 118–120].

Takie ukierunkowanie jest możliwe, bowiem jego wypełnianiu służyć będą nowe innowacyjne fundusze strukturalne, których implementacja uzależniona będzie od nowo przyjętej przez Komisję Europejską innowacyjnej koncepcji rozwojowej, jaką jest *smart specialisation*, stanowiącej nowy fundament nadrzędnej strategii rozwoju Unii Europejskiej.

Podsumowując, przyjęcie nowej, innowacyjnej w swych założeniach i celach, strategii „Europa 2020” stworzyło konieczność przewartościowania priorytetów w stosunku do standardowych założeń wsparcia poszczególnych funduszy strukturalnych funkcjonujących w poprzednich perspektywach finansowych. Z takimi innowacyjnymi wymogami fundusze te trafiają do państw członkowskich i ich regionów wychodząc w ten sposób naprzeciw wymogom gospodarki opartej na wiedzy, która w założeniach swych jest innowacyjna.

BIBLIOGRAFIA

- Greta M., Tomczak-Woźniak E., 2013, *Problem spójności i jej rodzaje a polityka regionalna unii europejskiej w nowej perspektywie finansowej*, „Optimum Studia Ekonomiczne” nr 4 (64), Białystok.
- Greta M., 2013, *Euroregiony polskie w procesie integracji europejskiej oraz w przezwyciężaniu peryferyjności i dysproporcji regionalnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Greta M., Tomczak E., 2012, *Euroregiony formą integracji i pobudzania rozwoju lokalnego – przykład Euroregionu Nysa* [w:] *Otoczenie współczesnych przedsiębiorstw – specyfika i zmiany*, red. A. Gierczyk, J. Wiażewicz, A. Zielińska, Of. Wyd. Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów.
- Greta M., Tomczak E., Lewandowski K., 2012, *Strategia Lizbońska i Europa 2020 wobec wyzwań społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 702, Ekonomiczne Problemy Usług nr 87, *Gospodarka elektroniczna. Wyzwania rozwojowe*, t. I, Szczecin.
- Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 03.03.2010, Bruksela 2010.

Komunikat Komisji Europejskiej, Innowacje i kreatywność, Europa 2020: Nowa Strategia gospodarcza dla Europy, Bruksela 2012.

Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie ogólnych wytycznych dla polityki gospodarczej państw członkowskich i UE, Bruksela 2013.

www.zielonalinia.gov.pl (dostęp: 31.01.2012).

Zintegrowane wytyczne dotyczące Strategii Europa 2020, Bruksela 2012.

Streszczenie

Celem opracowania jest przedstawienie celów i założeń strategii „Europa 2020” w kontekście ich wpływu na nową filozofię dotychczasowych funduszy strukturalnych w polityce regionalnej. Cel ów sugeruje wyodrębnienie dwóch części poświęconych odpowiednio: strategii „Europa 2020” i jej trzem wzrostom (wzrost inteligentny, zrównoważony i wzrost integracji społecznej) oraz funduszom strukturalnym w polityce regionalnej przyjętej na lata 2014–2020. „Nowa” polityka regionalna „na szczeblu ponadnarodowym oraz narodowym” uwzględnia cele i założenia strategii „Europa 2020” i jej programów, co szczególnie jest widoczne w „Agendzie Cyfrowej” czy „Unii Innowacji”. Programy te „dynamizują” dotychczasowe obszary wsparcia funduszy strukturalnych zwłaszcza w odniesieniu do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). W ten sposób poprzez strategię „Europa 2020” i instrumenty funduszowe następuje oddziaływanie na gospodarkę opartą na wiedzy, która stała się obiektywną koniecznością rzeczywistością się w dobie globalizacji.

Słowa kluczowe: strategia „Europa 2020”, fundusze strukturalne

The „Europe 2020” Strategy and the Innovativeness of Structural Funds in the New Financial Perspective

Summary

The aim of the study is to present the purposes and assumptions of the “Europe 2020” strategy in the context of its influence on the new philosophy of existing structural funds in regional policy. Such an aim suggests distinguishing two appropriately devoted areas: (1) „Europe 2020” strategy and its’ three areas of growth (intelligence, sustainability and social integration) and (2) structural funds in the regional policy for years 2014–2020. The “new” regional policy „on the supranational and national level” considers the aims and assumptions of the „Europe 2020” strategy and its’ programs which is peculiarly visible in the „Digital Europe” and „Innovation Union” programs. These programs are “dynamizing” the current areas of support by structural funds especially with reference to the European Regional Development Fund (ERDF) and the European Social Fund (EFS). In this way through the „Europe 2020” strategy and fund’s instruments has an influence on the knowledge based economy which has become an objective obligation apparent in the era of globalization.

Keywords: Strategy „Europe 2020”, structural funds

JEL: O15, O30, O33